

Διαδρομές στη διδασκαλία της νέας ελληνικής
Διαδρομές στη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας

Προτάσεις διδασκαλίας

«Σύγχρονες Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις - Η μέθοδος CLIL και
σχετικές διδακτικές προτάσεις»

Μαρίνα Ματθαιουδάκη

Abstract

CLIL stands for Content and Language Integrated Learning and it refers to educational settings where a language other than the students' mother tongue is used as the medium of instruction. Researchers and practitioners have been using it as an umbrella term to refer to the various European programmes of bilingual education. Nowadays, CLIL has expanded worldwide and its application has proven to be very helpful in classes where students are not native speakers of the language of the community. The article briefly presents the theoretical background underlying the method and further presents two teaching suggestions for the application of CLIL in the primary and secondary school classes, respectively.

Μοντέλα διδασκαλίας της γλώσσας με βάση το περιεχόμενο

Έρευνες στη διδασκαλία και εκμάθηση της δεύτερης/ξένης γλώσσας συγκλίνουν στην άποψη ότι η εκμάθηση της Γ2 είναι περισσότερο αποτελεσματική, όταν διδάσκεται σε αυθεντικό πλαίσιο επικοινωνίας - και όχι στο πλαίσιο της σχολικής τάξης - και όταν εστιάζει όχι μόνο στη γλώσσα των καθημερινών συναναστροφών, αλλά και στον ακαδημαϊκό λόγο.

Για τους λόγους αυτούς εφαρμόστηκαν διεθνώς διάφορα διδακτικά μοντέλα, τα οποία προσπάθησαν να συνδυάσουν τα παραπάνω, με πιο διαδεδομένη την προσέγγιση η οποία είναι γνωστή ως *Content-based Instruction*, *Διδασκαλία της Γλώσσας με βάση το Περιεχόμενο* και σύμφωνα με την οποία τα γνωστικά αντικείμενα του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών χρησιμοποιούνται ως «όχημα» για τη γλωσσική διδασκαλία. Πρόκειται για ένα υπερώνυμο όρο που χρησιμοποιήθηκε για να συμπεριλάβει διδακτικές προσεγγίσεις που αφορούσαν την Ξένη Γλώσσα (Met, 1994), και σταδιακά επεκτάθηκαν στη διδασκαλία της Γ2, στην Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, κυρίως στα προγράμματα *δίγλωσσης εκπαίδευσης* του Καναδά, (Genesee, 1994), αλλά και στο χώρο της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στα μοντέλα *διδασκαλίας της γλώσσας με βάση το περιεχόμενο* δόθηκε, αρχικά, ιδιαίτερη βαρύτητα στη γλωσσική διδασκαλία και το περιεχόμενο των γνωστικών αντικειμένων απλώς υπηρέτησε αυτόν τον σκοπό (Ζάγκα 2007, 2009).

Όμως, κατά την αξιολόγηση των προγραμμάτων *δίγλωσσης εκπαίδευσης* διαπιστώθηκε ότι ενώ η εστίαση στη διδασκαλία της γλώσσας είχε θετικές επιπτώσεις στη γλωσσική ανάπτυξη των μαθητών, οι ιδιαίτερες ανάγκες τους που σχετίζονταν με την εκμάθηση του περιεχομένου των γνωστικών αντικειμένων του ΑΠΣ δεν μπορούσαν να ικανοποιηθούν (Short, 1994). Αυτός ο παράγοντας επηρέαζε αρνητικά τη σχολική πορεία και εξέλιξή τους.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την έρευνα, οι μαθητές στα προγράμματα *δίγλωσσης εκπαίδευσης* κατάφεραν να αναπτύξουν σε ικανοποιητικό βαθμό τις προσληπτικές τους δεξιότητες (ανάγνωσης και ακρόασης), αλλά όχι τις παραγωγικές δεξιότητες της ομιλίας και της γραφής. Παρατηρήθηκε επίσης ότι, παρά το γεγονός ότι οι μαθητές διδάσκονταν μαθήματα περιεχομένου στη Γ2, ο παραγόμενος λόγος στις γραπτές δοκιμασίες στη διάρκεια της χρονιάς, αλλά και στις τελικές εξετάσεις ήταν πολύ μικρός σε έκταση και χωρίς καμιά συνθετότητα στη γλωσσική έκφραση (Swain, 1988, Swain & Larkin, 1995). Οι ερευνητές απέδωσαν το πρόβλημα στο γεγονός ότι η συγκεκριμένη μέθοδος έδωσε έμφαση στις προσληπτικές αλλά όχι στις παραγωγικές

δεξιότητες των μαθητών. Η ανάπτυξη των παραγωγικών δεξιοτήτων απαιτεί σαφή εστίαση στην επίσημη μορφή της γλώσσας η οποία χρησιμοποιείται κυρίως στο σχολείο, και η κατάκτησή της αποτελεί βασικό συντελεστή της ακαδημαϊκής ανάπτυξης των μαθητών. Με άλλα λόγια θεωρήθηκε ανεπαρκής η ανάπτυξη της Γνωστικής Ακαδημαϊκής Γλωσσικής Ικανότητας, λόγω της εστίασης του γλωσσικού μαθήματος, κυρίως, στις Βασικές Διαπροσωπικές Επικοινωνιακές Δεξιότητες (Ζάγκα 2007, 2009).

Άλλοι παράγοντες οι οποίοι ενοχοποιήθηκαν για τις χαμηλές επιδόσεις των μαθητών ήταν η αυτόνομη και ξεχωριστή διδασκαλία των γνωστικών αντικειμένων σε σχέση με το γλωσσικό μάθημα και η ανεπαρκής μεθοδολογική προσέγγιση κατά τη διδασκαλία των μη γλωσσικών μαθημάτων, ενώ τονίστηκε η σημασία που έχει για την εκμάθηση μιας Δεύτερης Γλώσσας η παραγωγή λόγου προφορικού και γραπτού, μέσα από όλα τα γνωστικά αντικείμενα.

Για το λόγο αυτό η έρευνα στράφηκε σε προσεγγίσεις που να εστιάζουν τη διδασκαλία ταυτόχρονα στη γλώσσα και το περιεχόμενο. Μία από αυτές τις προσεγγίσεις ήταν η μέθοδος CLIL (Content and Language Integrated Learning) η οποία έχει μεταφραστεί στα ελληνικά ως *Ολιστική Εκμάθηση Περιεχομένου και Γλώσσας*, (Ολ.Εκ.Πε.Γ.). Η μέθοδος αυτή έχει ως στόχο τη συνδυαστική διδασκαλία γλώσσας και γνωστικού αντικειμένου και, συγκεκριμένα, υποστηρίζει τη διδασκαλία ενός μαθήματος (π.χ. Ιστορίας, Γεωγραφίας, κλπ.) σε μια γλώσσα διαφορετική από τη μητρική γλώσσα των μαθητών. Στην περίπτωση αυτή, η δεύτερη/ξένη γλώσσα χρησιμοποιείται ως εργαλείο για την εκμάθηση ενός μη γλωσσικού μαθήματος και ο στόχος είναι η ταυτόχρονη εστίαση στο γλωσσικό και στο μη γλωσσικό μάθημα (Ζάγκα 2007, 2009).

Η Μέθοδος Ολ.Εκ.Πε.Γ.

Το θεωρητικό υπόβαθρο της Ολ.Εκ.Πε.Γ. βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στις κοινωνιοπολιτισμικές θεωρίες μάθησης και γενικότερα στο επιστημονικό και ερευνητικό έργο των Bruner, Piaget και Vygotsky, παράλληλα με τις θεωρίες της Πολλαπλής Νοημοσύνης (Gardner 1983), της αυτονομίας του μαθητή (Holec 1981, Wertsch 1997, Kukla 2000), της γλωσσικής επίγνωσης (Hawkins 1984) και της διδασκαλίας και μάθησης με χρήση στρατηγικών (Oxford 1990).

Οι παραπάνω προσεγγίσεις επηρέασαν βαθιά τις εκπαιδευτικές θεωρίες και πρακτικές, οι οποίες στράφηκαν αφενός στην αναζήτηση μεθόδων αναθεώρησης των αναλυτικών προγραμμάτων, ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες και να προωθούν την εμπλοκή των

μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία και, αφετέρου, στην αναζήτηση πρακτικών στη διδασκαλία που να βοηθούν την κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας παράλληλα με την κατάκτηση του περιεχομένου της δεύτερης γλώσσας από τους μαθητές που ήταν ενταγμένοι σε σχολικές τάξεις.

Στο πλαίσιο της σχολικής εκπαίδευσης, η Ολ.Εκ.Πε.Γ. στοχεύει στη βελτίωση της ξενόγλωσσης εκπαίδευσης μέσα στο σχολείο συνδυάζοντας τη διδασκαλία της ξένης γλώσσας και του γνωστικού αντικείμενου κάποιου μαθήματος. Στο διδακτικό αυτό πλαίσιο, η ξένη γλώσσα και το μάθημα το οποίο διδάσκεται στην ξένη γλώσσα έχουν ίση και συμπληρωματική αξία, αλλά η ξένη γλώσσα αποτελεί το μέσο ή τον κώδικα με τον οποίο επιτυγχάνεται η εκμάθηση του περιεχομένου. Η έμφαση λοιπόν της διδασκαλίας μεταφέρεται από τη γλώσσα ως αντικείμενο μάθησης στη γλώσσα ως εργαλείο χρήσης. Οι μαθητές χρησιμοποιούν την ξένη γλώσσα προκειμένου να αποκτήσουν καινούριες γνώσεις σε ένα άλλο γνωστικό αντικείμενο και μ' αυτόν τον τρόπο αναπτύσσουν ταυτόχρονα γνώσεις και δεξιότητες όχι μόνο στην ξένη γλώσσα αλλά και στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο.

Η Ολ.Εκ.Πε.Γ. είναι μια μέθοδος διδασκαλίας με πολλαπλούς στόχους και οφέλη: Συγκεκριμένα, στοχεύει (α) στην αύξηση της έκθεσης του μαθητή στην ξένη γλώσσα, (β) στην ανάπτυξη προσληπτικών και παραγωγικών γλωσσικών δεξιοτήτων, (γ) στην ισορροπημένη ενσωμάτωση γλώσσας και περιεχομένου στη διδασκαλία, (δ) στη δημιουργία διαθεματικών συνδέσμων ανάμεσα σε διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα, (ε) στην ανάπτυξη των διαθεματικών δεξιοτήτων των μαθητών αφού δίνει έμφαση στην επεξεργασία της πληροφορίας και στην επίλυση προβλημάτων και (στ) στη δημιουργία κινήτρων για την εκμάθηση της γλώσσας. Ως αποτέλεσμα, μαθητές που εμπλέκονται στη συγκεκριμένη μέθοδο αναμένεται να έχουν αυξημένα κίνητρα για μάθηση, περισσότερη αυτονομία, υψηλότερη αυτοπεποίθηση στη χρήση της ξένης γλώσσας, καλύτερες επιδόσεις, καθώς επίσης και την ικανότητα να ανακαλύπτουν τη γνώση μόνοι τους και να δημιουργούν διαθεματικούς συνδέσμους.

Επιπλέον, η μέθοδος Ολ.Εκ.Πε.Γ. μπορεί να ικανοποιήσει σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες των δίγλωσσων μαθητών που είναι τόσο η ανάπτυξη επικοινωνιακών όσο και η ανάπτυξη ακαδημαϊκών δεξιοτήτων. Οι βασικές δεξιότητες της επικοινωνίας διευκολύνουν τους δίγλωσσους μαθητές στις καθημερινές τους συναναστροφές, ενώ οι ακαδημαϊκές δεξιότητες αφορούν την κατάκτηση του επίσημου, σχολικού λόγου που είναι απαραίτητος για την ανταπόκριση των μαθητών συνολικά, στις απαιτήσεις του ΑΠΣ. Σύμφωνα με την έρευνα, η κατάκτηση των ΒΔΕΔ απαιτεί μικρό χρονικό διάστημα (1-2 χρόνια), ενώ αντίθετα, η κατάκτηση των ακαδημαϊκών δεξιοτήτων είναι ιδιαίτερος χρονοβόρος, αφού το χρονικό διάστημα που χρειάζεται για την κατάκτησή τους κυμαίνεται από 5 έως 7 χρόνια (Collier 1989, 1995). Στο πλαίσιο της

συγκεκριμένης μεθόδου δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο λεξιλόγιο, το οποίο θεωρείται ο σημαντικότερος παράγοντας στην εκμάθηση μιας Γ2 / ξένης γλώσσας, όταν η διδασκαλία των γραμματικοσυντακτικών δομών έχει ολοκληρωθεί (Huckin et al 1993, Nation 2001).

Με βάση τις τάσεις που υπάρχουν στην εκπαιδευτική πραγματικότητα της Ευρώπης και με σκοπό την ουσιαστική προώθηση και ενίσχυση της πολυγλωσσίας, της πολυπολιτισμικότητας και της κινητικότητας των πολιτών, καθώς και με απώτερο σκοπό την εμπέδωση της ευρωπαϊκής ταυτότητας, η μέθοδος Ολ.Εκ.Πε.Γ. μπορεί να διαδραματίσει ένα σημαντικό και θετικό ρόλο.

Διδακτικές Προτάσεις

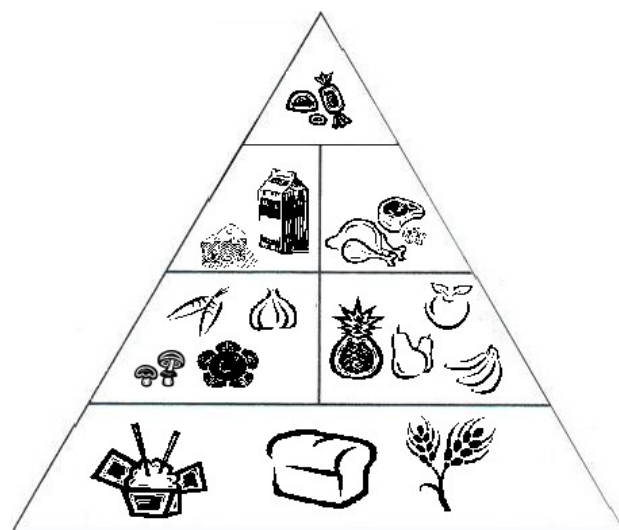
Δημοτικό

I. Διδακτική Πρόταση

Μάθημα:	Μελέτη Περιβάλλοντος
Κεφάλαιο:	5.2 Φροντίζω το σώμα μου
Διάρκεια:	Δύο διδακτικές ώρες
Ομάδα στόχος:	Μαθητές Δ' δημοτικού
Διδακτικοί στόχοι (με βάση το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών)	Να γνωρίσουν τα διάφορα είδη τροφών και τη σημασία της ισορροπημένης διατροφής για την υγεία τους.
Στρατηγικές:	Ενεργοποίηση προϋπάρχουσας γνώσης, συζήτηση, συνεργασία μεταξύ μαθητών, μέθοδος project
Γλωσσικά στοιχεία	Ανάπτυξη λεξιλογίου σχετικό με τη θεματική (τροφή, είδη τροφών). Εξάσκηση στη χρήση του ενεστώτα χρόνου και ίσως στα ποσοτικά επιρρήματα
Ενσωμάτωση δεξιοτήτων:	Κατανόηση γραπτού λόγου, παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου
Υλικό:	Φωτοτυπία με την πυραμίδα διατροφής.

Προετοιμασία

Ετοιμάστε μια φωτοτυπία με την πυραμίδα διατροφής για κάθε μαθητή, όπως η παρακάτω:

1. Γάλα, γιαούρτι, τυρί (γαλακτοκομικά προϊόντα)
2. Λάδι, βούτυρο, γλυκά
3. Λαχανικά
4. Ψωμί, δημητριακά, ζυμαρικά, ρύζι
5. Φρούτα
6. Κρέας, ψάρι, αυγά, όσπρια

Διδακτική διαδικασία

Ζητήστε από τους μαθητές, αφού τους χωρίσετε σε ομάδες, να σας αναφέρουν όσα διαφορετικά είδη τροφών γνωρίζουν. Η ομάδα που καταφέρνει να αναφέρει τα περισσότερα, κερδίζει.

Ζητήστε από τις ομάδες να διαβάσουν τις λίστες με τα είδη τροφών που βρήκαν και να προσθέσουν ό,τι δεν είχαν βρει αυτοί αλλά είχαν βρει οι άλλες ομάδες.

Ζητήστε από τους μαθητές να χωρίσουν τις τροφές που κατέγραψαν σε δύο κατηγορίες: (α) υγιεινές και (β) ανθυγιεινές. Μην τους πείτε ακόμα σ' αυτό το στάδιο αν η κατηγοριοποίηση που έκαναν είναι σωστή ή λανθασμένη.

Δώστε στους μαθητές σας το χαρτί εργασίας με την πυραμίδα και ζητήστε τους να αντιστοιχίσουν τις ονομασίες με το σωστό τμήμα της πυραμίδας, ο κάθε ένας χωριστά.

Ελέγξτε με όλη την τάξη την αντιστοίχιση που έκαναν οι μαθητές και εξηγήστε τι ακριβώς σημαίνει η έννοια της πυραμίδας – οι τροφές στα χαμηλότερα τμήματα της πυραμίδας είναι οι πιο σημαντικές ενώ οι τροφές στα υψηλότερα τμήματα της πυραμίδας είναι οι λιγότερο σημαντικές/υγιεινές.

Ζητήστε από τους μαθητές να σκεφτούν και άλλες τροφές που πιθανόν να ταιριάζουν σε κάθε ομάδα της πυραμίδας και να τις γράψουν.

Ζητήστε από τους μαθητές να σκεφτούν τις διατροφικές τους συνήθειες και να καταγράψουν τι τρώνε συνήθως κατά τη διάρκεια της ημέρας (χρησιμοποιώντας τον ενεστώτα και ίσως κάποια ποσοτικά επιρρήματα, π.χ. «Τρώω πολύ ρύζι, λίγα λαχανικά, κλπ.»). Μπορεί να χρειαστεί να δώσετε κάποιο παράδειγμα πρώτα.

Οι μαθητές συγκρίνουν τις διατροφικές τους συνήθειες και βλέπουν ποιος τρώει πιο υγιεινά στην ομάδα τους ή στην τάξη τους.

Γλωσσικές Ασκήσεις

Υγιής, υγιεινός, ανθυγιεινός, υγεία

1. Η μητέρα μου πάντα μου έλεγε ότι αν δεν φάω καλά, κινδυνεύει η ..... μου.
2. Ο ..... άνθρωπος τρώει, κοιμάται και εργάζεται κανονικά.
3. Υπάρχουν τροφές που μας κάνουν καλό γιατί είναι ..... και τροφές που είναι ..... και δεν μας ωφελούν.

Τι λέμε σε κάποιον, όταν...

αγοράζει ένα καινούριο ρούχο; .....

φταρνίζεται; .....

τσουγκρίζουμε τα ποτήρια μας για να πιούμε; .....

Προέκταση και πιθανή πρόταση για Σχέδιο Εργασίας (Project)

Οι μαθητές καταγράφουν τι τρώνε κάθε μέρα για μια εβδομάδα για να παρακολουθήσουν τη διατροφή τους.

Επίσης μπορούν να γράψουν σε ομάδες ένα φυλλάδιο με συμβουλές προς τους μαθητές όλου του σχολείου σχετικά με το τι πρέπει να τρώνε και τι όχι για να έχουν μια ισορροπημένη διατροφή.

Α΄ γυμνασίου

II. Διδακτική Πρόταση

Μάθημα:	Βιολογία
Κεφάλαιο:	<p>Η πρόσληψη ουσιών και η πέψη στον άνθρωπο Διάσπαση, απορρόφηση και αποβολή ουσιών Διατροφή και υγεία</p> <ul style="list-style-type: none"> • Άνθρωπος • Πεπτικό σύστημα (ιδιαίτερη αναφορά στα δόντια) – πορεία της τροφής - παράγοντες που επηρεάζουν την καλή λειτουργία του πεπτικού συστήματος)
Διάρκεια:	Δύο διδακτικές ώρες
Ομάδα στόχος:	Μαθητές Α΄ γυμνασίου
Διδακτικοί στόχοι (με βάση το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών)	Να συσχετίζουν λειτουργίες του ανθρώπου με τις ανάγκες επιβίωσής του
Στρατηγικές:	Ενεργοποίηση προϋπάρχουσας γνώσης, συζήτηση, συνεργασία μεταξύ μαθητών, μέθοδος project, λεπτομερής ανάγνωση για εντοπισμό συγκεκριμένων πληροφοριών
Γλωσσικά στοιχεία	Ανάπτυξη λεξιλογίου σχετικό με τη θεματική, αντιστοίχιση ουσιαστικών και ρημάτων, ανάπτυξη λεξιλογίου με μεταφορική έννοια.
Ενσωμάτωση δεξιοτήτων:	Κατανόηση γραπτού λόγου, παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου
Υλικό:	<p>Οπτικό υλικό για την απεικόνιση του πεπτικού συστήματος και της οδοντικής κοιλότητας.</p> <p>Γλωσσικές ασκήσεις σχετικές με τη θεματική.</p> <p>Προαιρετικό: Κατασκευή κολλάζ του πεπτικού συστήματος</p>

Γενικοί στόχοι (μαθησιακοί, γνωστικοί, ψυχοκοινωνικοί, άλλοι)

- Να ενεργοποιηθούν προϋπάρχουσες γνώσεις των μαθητών σχετικά με τον ανθρώπινο οργανισμό και τις λειτουργίες τους.
- Να ενημερωθούν οι μαθητές σχετικά με την πέψη και την οδοντική κοιλότητα
- Να μάθουν λεξιλόγιο σχετικό με τις θεματικές αυτές αλλά και να κατανοήσουν μεταφορικές έννοιες που βασίζονται σ' αυτό το λεξιλόγιο

- Οι μαθητές να εργαστούν σε μικτές ομάδες ώστε να προωθηθεί η κοινωνικοποίηση του ατόμου, η βαθιά αλληλογνωριμία και αλληλοαποδοχή.
  - Να βελτιώσουν οι αλλοδαποί μαθητές την επικοινωνιακή τους ικανότητα.
-
- Γλωσσικές Ικανότητες – Δεξιότητες:
    - Κατανόηση προφορικού λόγου
    - Κατανόηση γραπτού λόγου
    - Παραγωγή προφορικού λόγου
    - Παραγωγή γραπτού λόγου
    - Επικοινωνιακή καταλληλότητα

Διδακτική διαδικασία

Ο καθηγητής ζητά από τους μαθητές να αναφέρουν τι γνωρίζουν σχετικά με την πέψη των τροφών. Γίνεται επεξήγηση των λέξεων 'πέψη' και 'τροφή' και χρησιμοποιείται σχετικό οπτικό υλικό. Καταγράφονται οι λέξεις αυτές στον πίνακα και ενδεχομένως λέξεις που αναφέρουν οι μαθητές και οι οποίες έχουν σχέση με την πέψη των τροφών.

Παρουσιάζουμε στους μαθητές την εικόνα το πεπτικό σύστημα του ανθρώπου (σχετικό οπτικό υλικό υπάρχει και στην ιστοσελίδα <http://atlaswikigr.wetpaint.com>) και εξηγούμε με τη βοήθεια του οπτικού υλικού την πορεία της τροφής και τη διαδικασία της πέψης.

Στη συνέχεια τους ζητούμε να διαβάσουν το παρακάτω κείμενο το οποίο αποτελεί μια απλουστευμένη εκδοχή του πρωτότυπου κειμένου που βρίσκεται στα διδακτικά τους εγχειρίδια:

Κείμενο

Οι τροφές έχουν μέσα τους (περιέχουν) θρεπτικά συστατικά που ο οργανισμός μας απορροφά με την πέψη (όταν χωνεύουμε).

Η πέψη αρχίζει από το στόμα. Η τροφή μπαίνει στο στόμα, όπου με τη βοήθεια των δοντιών, της γλώσσας και του σάλιου πραγματοποιείται η μάσηση. Τα δόντια κόβουν την τροφή σε μικρά κομμάτια.

Στη συνέχεια γίνεται η κατάποση, η τροφή δηλαδή περνά από το στόμα στο φάρυγγα και μετά στον οισοφάγο και από κει στο στομάχι. Στο στομάχι η τροφή ανακατεύεται με το γαστρικό υγρό και γίνονται ένας πολτός που πάει στο λεπτό έντερο. Εκεί τα θρεπτικά συστατικά διαπερνούν (περνούν) τα τοιχώματα του εντέρου και μπαίνουν στο αίμα. Με την κυκλοφορία του αίματος τα θρεπτικά συστατικά μεταφέρονται σε όλα τα κύτταρα σε όλο το σώμα. Οι άχρηστες ουσίες πάνε στο παχύ έντερο και αποβάλλονται.

Τι πρέπει να κάνουμε για να διευκολύνουμε την πέψη και να μην κουράζουμε το πεπτικό σύστημα;

Να μασάμε αργά την τροφή μας

Να μην τρώμε πολύ μεγάλες ποσότητες φαγητού ώστε να μην φουσκώνουμε

Να ξεκουραζόμαστε για 20-30 λεπτά μετά κάθε γεύμα

Να τρώμε φαγητά μαγειρεμένα με απλό τρόπο (βραστά ή ψητά είναι καλύτερα)

Το φαγητό να έχει κανονική θερμοκρασία (όχι πολύ ζεστό αλλά όχι και κρύο).

Το κείμενο μπορεί να αναγνωστεί από τους μαθητές αρκετές φορές και ο καθηγητής ίσως χρειαστεί να κάνει χρήση του οπτικού υλικού προκειμένου να επεξηγήσει τις άγνωστες λέξεις. Ζητάμε από τους μαθητές να μας πουν τι πρέπει να κάνουν για να βοηθήσουν την πέψη και προσπαθούμε μέσα από ερωτήσεις και με τη βοήθεια του οπτικού υλικού να εξηγήσουμε τις άγνωστες λέξεις.

Στη συνέχεια ζητούμε από τους μαθητές να δουν ξανά την εικόνα του πεπτικού συστήματος, να αναγνωρίσουν τα όργανα του πεπτικού συστήματος και να αναφέρουν τα στάδια της πέψης. Διορθώνουμε και βοηθάμε τους μαθητές στην περίπτωση που κάνουν λάθη ή δεν θυμούνται τη σωστή σειρά των σταδίων πέψης.

Για την περαιτέρω εξάσκηση και ανάπτυξη της γραπτής δεξιότητας, δίνουμε σε ένα φύλλο χαρτί τη φωτογραφία του πεπτικού συστήματος και ζητούμε από τους μαθητές να αναγνωρίσουν τα όργανα του πεπτικού συστήματος και να αναφέρουν τα στάδια της πέψης, αυτή τη φορά γραπτά.

Τέλος, τους παρουσιάζουμε εικόνα της στοματικής κοιλότητας με τα δόντια και τις ονομασίες τους.

Οι κοπτήρες κόβουν την τροφή σε σχετικά μεγάλα κομμάτια.

Οι κυνόδοντες είναι μυτεροί και χρησιμεύουν στο σχίσιμο της τροφής.

Οι προγόμφιοι και οι γομφίοι έχουν πλατιά επιφάνεια, γιατί ο ρόλος τους είναι να αλέθουν την τροφή.

Οι τελευταίοι γομφίοι ονομάζονται φρονιμίτες.

Γλωσσικές ασκήσεις.

Ζητούμε από τους μαθητές να αντιστοιχίσουν τις παρακάτω λέξεις:

Χωνεύω	η μάσηση, το μάσημα
Μαγειρεύω	η αποβολή
Απορροφώ	η χώνεψη
Αποβάλλω	η κατάποση
Μασάω	ο κοπτήρας
Καταπίνω	η απορρόφηση, ο απορροφητήρας
Διευκολύνω	ο πολτός
Τρώω	η διευκόλυνση
Κόβω	η μαγειρική, το μαγείρεμα, ο μάγειρας
Πολτοποιώ	η τροφή

Μπορεί να ακολουθήσει άσκηση κενών για την εξάσκηση των παραπάνω λέξεων ως ρήματα και ως ουσιαστικά αλλά και άσκηση για την παρουσίαση της μεταφορικής έννοιας κάποιων από τις παραπάνω λέξεις. Για παράδειγμα:

Διαβάστε τις παρακάτω προτάσεις και προσπαθήστε να καταλάβετε τι σημαίνουν οι υπογραμμισμένες λέξεις.

1. Ο πατέρας μου μαγείρευε πάντοτε καλύτερα από τη μητέρα μου.
2. Ο Κώστας κάτι μαγειρεύει, αλλά δεν ξέρω τι. Μιλάει συνέχεια στα τηλέφωνα και λείπει συχνά από το σπίτι.
3. Ο οργανισμός αποβάλλει τις άχρηστες ουσίες.
4. Η θεία μου ήταν έγκυος αλλά δυστυχώς απέβαλε.

5. Ο γυμνασιάρχης απέβαλε προχθές τρεις συμμαθητές μου.
6. Η χώνεψη των τροφών γίνεται στο στομάχι.
7. Δεν μπορώ να τον χωνέψω αυτόν τον άνθρωπο. Είναι αγενής και απότομος.
8. Πρέπει να μασάμε καλά την τροφή μας για να τη χωνέψουμε.
9. Η Κατερίνα μ' αρέσει πολύ. Είναι ειλικρινής και δεν μασάει τα λόγια της.

Προαιρετική δραστηριότητα (Project):

Ο καθηγητής ζητά από τους μαθητές να συνεργαστούν σε ομάδες προκειμένου να κατασκευάσουν (η κάθε ομάδα χωριστά) το πεπτικό σύστημα με υλικό όπως ύφασμα, χαρτόνι, κλπ. Η επιλογή και η συλλογή του υλικού θα γίνει από τους μαθητές όπως επίσης και ο χρωματισμός και η παρουσίασή του. Το τελικό προϊόν της κατασκευής κάθε ομάδας θα αναρτηθεί στην τάξη αφού πρώτα οι μαθητές αναλάβουν να το παρουσιάσουν στις υπόλοιπες ομάδες.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Collier, P. Virginia (1989). "How long? A synthesis of research on academic achievement in a second language". In *TESOL Quarterly*, (23), 3.

Collier, P. Virginia (1995). "Acquiring a second language for school". In *Directions in Language & Education, National Clearinghouse for Bilingual Education*, Vol. 1, No. 4.

Gardner, Howard (1983). *Frames of Mind: The theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books.

Genesee, F. (Ed.). (1994). *Educating Second Language Children: The Whole Child, the Whole Curriculum, the Whole Community*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hawkins, Eric (1984). *Awareness of Language: An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.

Holec, Henri (1981). *Autonomy and Foreign Language Learning*. Oxford: Pergamon.

Huckin, T., Haynes, M. & Coady, J., (eds.) (1993). *Second Language Reading and Vocabulary Learning*. Norwood, NJ: Ablex.

Kukla, André (2000). [*Social constructivism and the philosophy of science*](#). London: Routledge.

Met, Mimi (1994). "Teaching Content Through a Second Language." In Genesee, F. (ed.) *Educating Second Language Children: The Whole Child, the Whole Curriculum, the Whole Community*. Cambridge University Press, New York, pp. 159-182.

Nation, I.S. Paul (2001). *Learning Vocabulary in Another Language*. Cambridge: Cambridge University Press.

Oxford, Rebecca (1990). *Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know*. Englewood Cliffs, NJ: Newbury House.

Short, David (1994). "Expanding middle school horizons: Integrating language, culture, and social studies". In *TESOL Quarterly*, 28, 581-608.

Swain, Merrill (1988). *Manipulating and Complementing Content Teaching to Maximize Second Language Learning*.

Swain, Merrill & Sharon Lapkin (1995). "Problems in output and the cognitive processes they generate: A step towards second language learning". In *Applied Linguistics*, 16: 371-391.

Wertsch, James V. (1997). *Vygotsky and the Social Formation of Mind*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Ελληνική Βιβλιογραφία

Ζάγκα, Ελευθερία (2007). «Στρατηγικές εκμάθησης του λεξιλογίου κατά τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας» Πρακτικά του Πανελληνίου Συνεδρίου με θέμα: «Η Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και οι προκλήσεις της εποχής μας», που διοργανώθηκε από τη Σχολή Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

<http://conf2007.edu.uoi.gr>

Ζάγκα, Ελευθερία (2009). «Η διδασκαλία της γλώσσας για ακαδημαϊκούς σκοπούς: ανάπτυξη δεξιοτήτων παραγωγής γραπτού λόγου». Πρακτικά συνεδρίου για τη διδασκαλία της ελληνικής ως μητρικής, ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας, που οργανώθηκε από το ΠΤΔΕ Φλώρινας.

<http://linguistics.nured.uowm.gr/Nimfeo2009/praktika>